תורה אור

שר"א מתיר לכל אדם חוץ מאותו האיש וחכמים אוסרים: מאי טעמא דר"א מידי דהוה אבל תנאי דעלמא ורבנן כל תנאי דעלמא לא שייר ליה בגט הכא שייר לה בגט, ומתני' דאוקימנא בחוץ. מאי טעמא דר"א? א"ר ינאי *משום זקן אחד אמר קרא °ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר" אפילו לא התירה אלא לאיש אחד הרי זו מגורשת (א) ורבנן *(אמרי טעמא דר"א) האי "איש" לכל איש ואיש *ורבי יוחנן אמר טעמא דר"א מהכא °ואשה גרושה מאישה לא יקחו" *אפילו לא נתגרשה אלא מאישה נפסלה מן הכהונה אלמא הוי גיטא ורבנן איסור כהונה שאני. בעי רבי אבא בקידושין היאך - תיבעי לר"א תיבעי לרבנן; תיבעי לר"א - עד כאן לא קאמר רבי אליעזר הכא אלא משום דכתיבי קראי אבל התם קנין מעליא בעינן או דלמא *ויצאה והיתה" תיבעי לרבנן - עד כאן לא קאמרי רבנן הכא אלא דבעינן כריתות וליכא אבל התם קנין כל דהו או דלמא "ויצאה והיתה", לבתר דאיבעיא ליה הדר פשטה: בין לרבי אליעזר בין לרבנן בעינן "ויצאה והיתה"; אמר אביי אם תמצא לומר איתא לדרבי אבא: בא ראובן וקידשה חוץ משמעון ובא שמעון וקידשה חוץ מראובן ומתו שניהם, מתיבמת ללוי *ואין אני קורא בה 'אשת שני מתים', מאי טעמא? קידושי דראובן אהנו, קידושי דשמעון לא אהנו, ואלא 'אשת שני מתים' היכי משכחת לה? כגון שבא ראובן וקידשה חוץ משמעון ובא שמעון וקידשה סתם, דקידושי ראובן אהנו למיסרא אעלמא וקידושי דשמעון אהנו למיסרא אראובן; בעי אביי אמר לה הרי את מותרת לכל אדם חוץ מראובן ושמעון וחזר ואמר לה "לראובן ושמעון" מהו: מי אמרינן מאי דאסר שרא או דלמא מאי דאסר שרא ומאי דשרא אסר, "אם תמצא לומר

מאי

הכא שייר בגיטא. כיון דאתני בהדה שלא ליכנס לזה נמצא שלא התירה גט זה לכל אדם: **אלא מאישה.** דאמר לה "הרי את מגורשת ממני ואי את מותרת לכל אדם" וזהו ריח הגט שפוסל בכהונה ומדפוסל לכהונה אלמא גט הוא והכא דשרייה לכל אדם חוץ מזה מותרת לאחרים: **איסור כהונה שאני.** שריבה בהן הכתוב מצות יתירות: **בקידושין היאך.** "התקדשי לי ליאסר לכל אדם חוץ מפלוני" מהו: **דכתיבי קראי.** כדאמרן "לאיש אחר", "גרושה מאישה": **ויצאה והיתה.** הקיש הויה ליציאה וכיון דבגירושין הוי גט הכא נמי הוו קידושין ונאסרה לכל חוץ מאותו האיש: **בעינן כריתות וליכא.** דהא אגידא ביה לגביה דההוא גברא: **סדר פשטה בין לר"א כו'.** לר"א הוו קידושין לרבנן לא הוו קידושין: **אם תמצי לומר איתא לדרבי אבא.** אליבא דר"א דהוו קידושין, אפילו הכי בא ראובן וקדשה לגבי כולי עלמא חוץ משמעון אחיו ובא שמעון וקדשה חוץ מראובן ומתו שניהם מתייבמת ללוי אחיהם: **ואין אני קורא בה אשת שני מתים.** לאוסרה ללוי מפני זיקת שני יבמין דתנן ביבמות (דף לא:) שלשה אחין ומת אחד מהם ועשה השני מאמר ביבמתו ומת חולצת ולא מתייבמת שנאמר "ומת אחד מהם יבמה יבא עליה" מי שעליה זיקת יבם אחד ולא שעליה זיקת שני יבמין כגון זו שעדיין לא יצתה מזיקת יבומי המת הראשון דאין יבמה יוצאה מזיקתה אלא בביאה ונתוספה עליה זיקה מחמת מאמרו של שני והכא אשמועינן אביי אפילו איתא לדרבי אבא שקידושין כאלו הוו קידושין לגבי עלמא ונמצאו שניהם קידושין אין אני קורא בה "אשת שני מתים" מאי טעמא קדושי דראובן אהנו אבל קדושי שמעון לא מהני מידי דכיון דאמר "חוץ מראובן" לא אסרה על שום אדם המותר שהרי אסורה ועומדת היא על הכל חוץ מראובן: **ואלא אשת שני מתים היכי משכחת לה.** בהאי ענינא דרבי אבא כגון בא ראובן כו':

מאי

שרבי אליעזר מתיר לכל אדם חוץ מאותו האיש. משמע דאפילו בחיי אותו האיש מתירה ליכנס והקשה רבינו שמואל אמאי לא חיישינן דלמא לא תקיים תנאה כדאמר לעיל במי שאחזו (דף עד.) גבי הרי זה גיטיך על מנת שתתני לי מאתים זוז (*ולאחר) לא תנשא עד שתתן ועוד מביא ראיה רבינו יצחק מברייתא דלקמן (דף פד.) על מנת שלא תיבעלי לאבא ולאביך אין חוששין שמא תיבעל להם הא לאחר חוששין שתיבעל לו °ותירץ הרב רבי אלחנן דשאני גבי מאתים זוז דיש לחוש פן תפסיד את אשר לה ולא תוכל לקיים תנאה וכן גבי שלא תיבעלי לאחר חיישינן שמא יבא עליה באונס אבל הכא על מנת שלא תינשאי ליכא למיחש שישאנה בעל כרחה דנישואין אי אפשר בעל כרחה: **אפילו** לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה. וא"ת והא ודאי דאיסור כהונה שאני דהא אם לא נתגרשה אלא מאישה ולא הותרה לשום אדם פשיטא דאפילו לר"א לא הוי גט כלל בעלמא ואם מת מותרת להתייבם ואע"פ שפסולה לכהונה וי"ל דהכי מייתי דכיון דאפילו לא נתגרשה אלא מאישה פסולה לכהונה א"כ כי אמר חוץ מפלוני הוי גט גמור דאם לא הוי גט סברא הוא דבלא נתגרשה אלא מאישה אפילו ריח הגט לא הוי ולא היה אוסרה הכתוב לכהנים וא"ת לר"א דלא חשיב בעל מנת שיור ותנא דמתני' דרבנן כמי מודו דלא הוי שיורא אמאי לא תנא ביבמות ברישא (דף ב.) ט"ו נשים פוטרות צרותיהן ולחשוב בהדייהו אשת איש דפוטרת צרתה כגון שגירשה זה בעל מנת שלא תינשא לפלוני ונשאה אחיו של פלוני ומת בלא בנים ומעל מנת שלא תנשא גרידא דמותרת בזנות או לא תיבעלי גרידא שיכולה להתקדש אין קשה דלא דמי לאחות אשה שאסורה גם בזנות והינה יכולה להתקדש אבל מעל מנת שלא תינשא ושלא תיבעלי קשיא וי"ל דלא תני לה משום דלא דמי לאחות אשה דהתם בשעת נפילה הויא לה אחות אשה אבל הכא בשעת נפילה אכתי לא הויא אשת איש עד שתיבעל ליבם ותעבור על תנאו ואפילו תחשבנה כאילו היא אשת איש כיון שמטעם אשת איש אסורה ליבעל לו מ"מ לא מצי למיתני' דהא אם תיבעל לו נמצא שלא היתה אשת אחיו מעולם ולא דמי לאחות אשה הלכך לא פטרה ומיהו לא יתיישב אלא למאן דנפקא ליה מאחות אשה ועוד קשה לרבינו יצחק דהכי משכחת לה אף בצרת צרה כגון דקידשה אחד חוץ מראובן ושמעון אחיו ובא ראובן וקידשה חוץ משמעון אחיו דהאי קידושי דידיה למיסרא אקמא ומת ראובן בלא בנים ולו אשה אחרת ויבם שמעון צרתה ולו אשה אחרת ומת בלא בנים ונפלו לפני לוי דצרת צרה פטורה מן החליצה ומן הייבום וי"ל כיון שנאסרה על יבם זה לפני קידושי אחיו משום אשת איש לא חשיבא לגבי יבם אשת אח אבל אי אשת שני מתים דאורייתא כדמשמע בסמוך משכחת לה שם עשרה צרות וצרת צרה כגון שקידש ראובן חוץ משמעון ולוי אחיו ובא שמעון וקידשה חוץ מלוי דהאי קידושי שמעון למיסרא אראובן ומתו ראובן ושמעון ויבם לוי צרת אשת שני מתים שאשת שני מתים לא נאסרה ללוי שלא אסרוה עליו ומת לוי ולו אשה אחרת ונפלו לפני יהודה דצרת [צרה] אשת שני מתים פטורה מן החליצה ויבום ומיהו איכא למימר בפלוגתא לא קמיירי דרבנן פליגי אדר"א בקידושין כמו בגירושין כדמסיק ויצאה והיתה ולדידהו לא משכחת אשת שני מתים ואפילו' ללוי דמיירי בפלוגתא פ"ק דיבמות (דף ט:) לא מיירי אלא בפלוגתא דסבירא ליה לתנא כוותיה תדע דלא תנא לוי חייבי לאוין ולע"ג דלר"ע לאו בני חליצה ויבום נינהו כחייבי כריתות אבל למאי דסלקא דעתיה דר' אבא דרבנן מודו בקידושין הוי מצי למיתני ט"ז ובירושלמי דמכילתין פריך לה וליתני ט"ז נשים לר"א ומשני התם התורה אסרה עליו ברם הכא הוא אסרה עליו פירוש כל ט"ו נשים אסרה תורה ליבם והאיסור בא ממילא על ידי קידושין בלא שום תנאי אבל כאן אסרה על ידי תנאי שלו א"כ י"ל תמן התורה אסרתה ואין לה היתר להתייבם דאין איסור שלה תלוי בשום אדם אלא בתורה שאסרתה עליו אבל באשת איש האיסור תלוי במגרש שאם ירצה יתירנה ליבם קודם שימות אחיו המת בנשאה*: **אלא** אשת שני מתים היכי משכחת לה. הכא משמע דאשת שני מתים דאורייתא וקשה מפ"ג דיבמות (דף לא:) ומפ"ק (דף י:) ושם מפורש*: **כגון** שבא ראובן וקידשה חוץ משמעון ובא שמעון וקידשה סתם. תימה לרבינו יצחק כשבא שמעון וקידשה סתם אמאי לא פקע אישות דראובן מ"ש מהרי את מותרת לכל אדם חוץ מפלוני ונישאת לאחר ומת דפקע אישות ראשון ומותרת לזה שנאסרה עליו ואין סברא לחלק משום דהתם הוי שיור מועט ופקע ויש לומר דהתם בגירושין כיון שהתחיל לנתקה ע"י שנישאת לאחר מנתקה לגמרי אבל הכא שבא לקדשה ע"י שנתקדשה לאחר לא נתקה: **וחזר** ואמר לה לראובן ושמעון. כל הך בעיא מיתוקמא שפיר אף כרבנן:

אף

ו א מיי' פ"י מהל' גירושין הל' א סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף א וסימן קמ סעיף ג:
[טעות הדפוס]

ז ב מיי' פ"ז מהל' אישות הלכה יג סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לח סעיף לט וע"ש:

ח ג מיי' פ"ח מהל' גירושין הלכה ז סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלז סעיף ד:

[גי' רש"ל ורבנן אמרי וכו' פי' רבנן סבירי בזמן רבי ינאי אבל המסכת' בתוס' דלקמן פג. ע"ב ד"ה רבא וכו' ובס' לקיים הגירסא שלפנינו ורבי יוחנן אמר וכו' ע"ש ודע בגירסת ילקוט כפ' אמור הלא איתא אביי אמר טעמא דר"א מהכא ואשה גרושה וכו']

נושא/מבנה

◇ הסבר טעמם של ר"א וחכ' בברייתא ובמתני'

מעקב אחר השיטות

2 הסברים לר"א וחכ' של המשנה

מבנה

△ 2 שאלות

נושא

שאלת ר' אבא: התקדשי לי לאסור לכל אדם חוץ מפלוני

מבנה

תיבעי לר"א/לרבנן

שאלה בגן נוכל לשאול אותו לפי שיטות התנאים

מבנה

△ שאלת אביי בג' שלבים עם שלב נוסף של לאוי

תוספות רי"ד

תעשה אותו מעשה ויבטל הגט למפרע: מ"ט דר' אליעזר דכתיב ואשה גרושה מאישה לא יקחו אפילו לא נתגרשה אלא מאישה נפסלה מן הכהונה אלמא הוי גיטא פי' והכא דשרייה לכל אדם חוץ מפלוני מותרת לאחרים ורבנן איסור כהונה שאני שהתורה רבתה בהן מצות יתירות: בעי ר' אבא בקידושין היאך. פי' אם אמר לה התקדשי לי להיאסר לכל אדם חוץ מפלוני: תיבעי לר' אליעזר תיבעי לרבנן תיבעי לר' אליעזר דע"כ לא קאמר ר' אליעזר הכא אלא משום דכתיב קרא אבל התם כי יקח כתיב קנין מעליא בעיא או דלמא ויצאה והיתה. תיבעי לרבנן ע"כ לא אמרי רבנן הכא אלא דבעינן כריתות וליכא אבל התם קנין כל דהו או דלמא ויצאה והיתה בתר דבעיא הדר פשטה בין לר' אליעזר בין לרבנן ויצאה והיתה. נ"ל דע"כ לא מהני שיור בקידושין בין בחוץ לר' אליעזר בין בע"מ לרבנן אלא כי שייר לעלמא ולדידיה לא שייר כגון דאמר לה הרי את מקודשת לי חוץ משמעון או ע"מ שתהי מותרת לשמעון אבל אם שייר לעצמו כגון דא"ל הרי את מקודשת לי ויאסרו עלי כל קרובותיך חוץ מפלונית גם רבי אליעזר מודה דלא הוו קידושין כיון ששייר בקידושין דהא לא יליף לה רבי אליעזר אלא מלאיש אחר וההוא שיורא באחריני הוא אבל ממנו גירשה לגמרי וה"ה הכי נמי גבי קידושין אם לא שייר לעצמו שנאסר בכל קרובותיה אע"פ ששייר לאחרים הוו קידושין אבל אם שייר לעצמו לא הוו קידושין:

הגיא

[לקמן פג:]

[טעות הדפוס וכן בילקוט פרשת אמור ופי' הלא ליתא]

יבמות נב. לד

[קידושין ה. וש"נ]

[לעיל מג:]

הגהות הב"ח

(א) גמ' ורבנן האי איש לכל איש ואיש ורבנן אמרי טעמא דר"א מהכא אשה כצ"ל וכ"ב ע"ל כדף פג בתוס' בד"ה רבא:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה שר"א מתיר וכו' ותירץ הר"ר אלחנן. עי' קידושין דף ס ע"ב ד"ה אבל:

[וע"ע תוספות יבמות י. ד"ה לעולם]

[ד"ה מדרבנן וד"ה לעולם]